

Zitting 1982-1983

17 795

Verhoging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting voor het jaar 1983

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 15 maart 1983

Wij hebben er kennis van genomen dat de leden van de fractie van de P.v.d.A. het wetsontwerp ontoereikend vinden, gelet op hun visie op het koopkrachtbeeld voor 1983.

Deze leden hebben gevraagd om een geactualiseerde versie van het «inkomensplaatje» voor 1983. Naar de huidige inzichten ziet dat «plaatje» er als volgt uit:

miniumloon	-2 à -2½
minium+	-1½ à -2
modaal	-2½ à -3
2× modaal	-3½
3× modaal	-1½ à -2
4× modaal	-1½

Hierbij is uitgegaan van een stijging van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie van 2,7% en een gedeeltelijke invoering van arbeidstijdverkortung. Dit laatste is technisch verwerkt als een loonmatiging van 1%.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie delen wij mede dat het kabinet voor het indienen van het wetsontwerp niet heeft overwogen te komen tot een conjuncturele koopkrachtstimulans. In het rapport van Werkgroep A, dat deel uitmaakt van het regeerakkoord, wordt een eventuele bestedingsimpuls afhankelijk gesteld van de ontwikkeling van de totale bestedingen terwijl voorts zo'n maatregel zou moeten passen binnen de grenzen van een verantwoord financieringstekort. Naar het oordeel van het kabinet bestaat thans geen aanleiding een dergelijke maatregel in overweging te nemen.

De hier aan het woord zijnde leden vragen voorts in welke opzichten de sociaal-economische situatie eind 1983 zou moeten verschillen van de huidige situatie om heroverweging van de tariefmaatregel te rechtvaardigen. Wij betwijfelen of het zinvol is daarover nu speculatieve beschouwingen te houden en geven er de voorkeur aan onze beslissingen te zijner tijd in het licht van de dan bestaande sociaal-economische omstandigheden te beargumenteren.

In de vaststelling van deze leden, dat het buiten beschouwing laten van het vervallen van tijdelijke maatregelen de betekenis van «inkomensplaatjes» aantast zien wij juist een argument voor onze terughoudendheid ten opzichte van die «plaatjes». Daarbij willen wij aantekenen dat het van

ongenuanceerd denken zou getuigen indien het aflopen van een tijdelijke maatregel, welke is ingevoerd omdat er aanleiding is gedurende een beperkte tijd een - op bepaalde wijze verdeeld - offer te vragen zonder meer als een - dienovereenkomstig verdeeld - voordeel zou worden gezien. Er moet voor gewaakt worden dat het vergelijken van koopkrachtbeelden door het vermengen van incidentele en structurele effecten vertroebeld wordt.

Met voldoening hebben wij er kennis van genomen dat de leden van C.D.A.-fractie het voorliggende wetsontwerp kunnen plaatsen in het kader van hetgeen de Regering heeft toegezegd onder andere naar aanleiding van de behandeling van de notitie over de koopkrachtontwikkeling in 1983 van 9 december 1982.

Met deze leden zijn wij van oordeel dat, zeker wanneer het gaat om zowel het verkrijgen van budgettaire opbrengst als om inkomenspolitieke effecten, twijfel moet worden uitgesproken over de geschiktheid van het fiscale instrumentarium om tot een betere inkomensherverdeling te komen. De - slechts node - door ons voorgestelde maatregel achten wij, gelet op de gevolgen daarvan voor de middeninkomens en zelfs voor die daaronder, onder de gegeven omstandigheden het maximaal toelaatbare. De door deze leden tot uitdrukking gebrachte zorg voor de cumulatieve effecten op die inkomensgroepen delen wij en zij zullen zeker in overweging worden genomen bij ons beleid, zoals dat tot uiting zal worden gebracht bij de aanpak van de Contourennota.

Wij hebben er begrip voor dat de leden van de V.V.D.-fractie zonder vreugde kennis hebben genomen van het wetsontwerp. Evenals wij achten deze leden de noodzaak om te komen tot een aanvaardbare verdeling van de koopkracht voor 1983 echter van belang. Dat de hier aan het woord zijnde leden onze opvatting delen dat aan de tot nu toe gebruikelijke inkomensplaatjes een relatieve betekenis moet worden toegekend, stemt ons tot voldoening. Wij hebben onze opvattingen daaromtrent nog eens tot uiting gebracht in de schriftelijke beantwoording van in de UCV van 28 februari jl. gestelde vragen.

De vraag van deze leden, wanneer van de zijde van het kabinet voorstellen te verwachten zijn omtrent nieuwe methoden waardoor een zuiverder inzicht kan worden verkregen in de inkomensmutaties voor de verschillende groepen, suggereert ten onrechte dat het belangrijkste bezwaar tegen het gebruik van «koopkrachtplaatjes» is gelegen in de gehanteerde berekeningsmethode. Het belangrijkste bezwaar tegen de «koopkrachtplaatjes» is echter dat deze niet meer dan een vrij abstracte weergave kunnen zijn van de zeer complexe werkelijke verhoudingen van de inkomensmutaties. Daarom dienen de uitkomsten sterk te worden gerelativeerd en dient meer naar de globale richting dan naar het exacte niveau van de cijfers te worden gekeken. Bovendien kunnen tal van relevante mutaties, met name in de primaire sfeer, niet in het overzicht worden gevat. Van verschillende zijden - ook uit de Tweede Kamer - is aangedrongen op verdergaande detaillering in de berekening, waardoor de koopkrachteffecten voor een groter aantal specifieke groepen zouden kunnen worden geanalyseerd. Hoewel het in bepaalde gevallen mogelijk is deze berekeningen te maken, dient ervoor te worden gewaakt dat bij de algemene beoordeling van het inkomensbeleid telkens om méér cijfers over nog meer groepen inkomens-trekkers wordt gevraagd. Er ontstaat dan snel het gevaar dat discussies over het algemene inkomensbeleid ontaarden in gemillimeter over de inkomensposities van een steeds groeiend aantal verschillende groepen. Dit belemmert een slagvaardige besluitvorming die thans meer dan ooit nodig is.

De leden van de V.V.D.-fractie hebben voorts gevraagd op welke wijze het kabinet in 1984 nieuwe tijdelijke belastingmaatregelen denkt te voorkomen.

De maatregel voor 1983 heeft twee aspecten, een verdelingsaspect en een financieringsaspect. Wat het eerste betreft zal ernaar moeten worden gestreefd dat niet opnieuw een inkomensbeeld resulteert dat het hanteren van het fiscale instrument in dezen onontkoombaar maakt. Dat dient in de primaire sfeer te gebeuren waarbij de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de sociale partners ligt. Daarbij zij aangetekend dat, nu het inflatietempo aanzienlijk daalt, met een verlichting van de koopkrachtproblematiek mag worden gerekend. Wat het financieringsaspect betreft beoogt het kabinet het ontbreken van andere financieringsmogelijkheden dan belastingverhoging te voorkomen door een tijdelijke en adequate budgettaire besluitvorming voor 1984.

De leden van deze fractie vragen ten slotte het kabinet te bevorderen dat voor 1984, mede gezien de consequenties op administratief gebied en op het uitvoeringsvlak, geen maatregelen in de sfeer van de loon- en de inkomstenbelasting zullen worden genomen, die slechts op een deel van dat jaar betrekking hebben. Voor zover de sociaal-economische en andere omstandigheden daartoe geen dwingende noodzaak vormen, zullen wij daartoe geen voorstellen doen.

De leden van de fractie van D'66 betreuren het dat opnieuw een tijdelijke belastingmaatregel nodig gevonden wordt vanwege de budgettaire redenen en om de koopkrachtontwikkeling bij te stellen. In het voorgaande en bij de behandeling van onze notitie van 9 december 1982 over de koopkrachtontwikkeling voor 1983 hebben wij de overwegingen die geleid hebben tot de – door ons ook slechts node voorgestelde – maatregel uiteengezet.

De leden van de fracties van D'66, P.S.P. en R.P.F. informeren met betrekking tot de vormgeving van het voorstel waarom gekozen is voor het samenvoegen van de oude 70%-schijf en de nieuwe 69%-schijf tot één 69%-schijf.

De leden van beide laatstgenoemde fracties vragen voorts waarom de 70%-schijf niet bij de 72%-schijf is gevoegd en wat dat aan extra belastinggelden zou opleveren.

Wij merken naar aanleiding hiervan op dat het voorstel de oude 70%-schijf en de nieuwe 69%-schijf tot één 69%-schijf samen te voegen is ingegeven door de wens storende onevenwichtigheden in de opbouw van het schijventarief te vermijden. De progressielijn in zowel de huidige als de voorgestelde tariefstructuur wordt vanaf de 40%-schijf gekenmerkt door een afnemende stijging van de op elkaar volgende tariefpercentages. Handhaving van de oude 70%-schijf zou dit vloeiende verloop van de tarieflijn hebben doorbroken. Aan een voegen van de oude 70%-schijf bij de 72%-schijf zou het bezwaar verbonden zijn geweest dat het toptarief, dat internationaal gezien hoog is en nu al relatief snel wordt bereikt, bij een nog aanzienlijk lager inkomen effectief zou worden dan thans het geval is. Daar komt bij dat de budgettaire derving als gevolg van de gekozen oplossing gering is. Voeging van de 70%-schijf bij de 72%-schijf zou op transactiebasis in 1983 circa f 35 mln. meer hebben opgeleverd. Deze opbrengst is onvoldoende – dit in antwoord op een vraag van de leden van de R.P.F.-fractie – om de derving op te vangen van het niet verhogen van het 40%-tarief.

De budgettaire opbrengst van de invoering van een 100%-schijf vanaf een belastbaar inkomen van f 100 000, waarnaar de leden van de P.S.P.-fractie vragen, laat zich, gezien het onvoorzienbare gedragspatroon van de getroffen personen als reactie op een dergelijke onteigeningsmaatregel, niet op zinnige wijze benaderen.

Op de door de leden van de fractie van de S.G.P. gestelde vraag, hoe het wetsontwerp geplaatst moet worden tegen de achtergrond van het streven naar een stabilisatie van de collectieve lastendruk zijn wij bij de behandeling van de reeds eerdergenoemde notitie over de koopkrachtontwikkeling reeds uitvoerig ingegaan. Daarbij hebben wij aangegeven dat de verzwarende van de collectieve lastendruk die voortvloeit uit de in die notitie aangegeven maatregelen waarvan er thans één hier aan de orde is, voor ons slechts in

het licht van de noodzaak tot bijstelling van het koopkrachtbeeld voor 1983 aanvaardbaar is.

Deze leden vragen voor de verschillende inkomensgroepen aan te geven wat de gezamenlijke invloed op de koopkrachtontwikkeling is van de beperking van de inflatiecorrectie tot 80% en van de voorgestelde tariefmaatregel. Het volgende overzicht geeft hiervan een beeld.

minimumloon	- 0,1
minimumloon +	- 0,3
modaal	- 0,4
2 × modaal	- 0,7
3 × modaal	- 1,3
4 × modaal	- 2,0

Voor de beantwoording van de vragen van de S.G.P.-fractie over het «inkomensplaatje» moge allereerst worden verwezen naar hetgeen eerder in deze nota als reactie op dienovereenkomstige vragen is opgemerkt. Het door deze leden genoemde feit dat in steeds meer gezinnen meer inkomens voorkomen is de Regering bekend. Met deze omstandigheden wordt bij de beleidsvorming dan ook rekening gehouden, zoals ten aanzien van maatregelen met betrekking tot toekenning van huursubsidie en die met betrekking tot tweeverdieners. De vrees dat de basis onder de belastingvoorstellen zou wegvallen is overigens geenszins terecht. Het kabinet baseert zijn beleid immers niet uitsluitend op de huidige «koopkrachtplaatjes» doch in belangrijke mate op de aanvullende relevante gegevens.

Met betrekking tot de vraag van deze leden naar de mate van zekerheid dat de voorstellen alleen voor 1983 zullen gelden, herhalen wij dat het kabinet, in het verband van de in het kader van het sociaal-economische beleid voor 1984 voor dat jaar te nemen maatregelen, tijdig de voorwaarden wil scheppen die het mogelijk maken af te zien van het opnieuw hanteren van een tariefmaatregel zoals die thans wordt voorgesteld. Aan het gebruik van het woord «vooralsnog» waar deze leden naar vragen mag dan ook geen andere betekenis worden toegekend dan het aangeven van de omstandigheid dat de Regering, met inachtneming van het vorenstaande, de eventuele maatregelen met betrekking tot de koopkracht voor 1984 zal bezien in het bredere kader van het sociaal-economische beleid voor dat jaar. Wij verwachten niet dat de voorgestelde tariefmaatregel aan de uitvoering van de Contourennota in de weg zal staan, mede gelet op het tijdelijk karakter. De invalshoek waaruit de maatregelen in het kader van de Contourennota zullen worden afgewogen is een andere dan die van waaruit de tariefmaatregel wordt voorgesteld.

De leden van de C.P.N.-fractie vragen inzicht te geven in de verdeling van de budgettaire opbrengst over de verschillende inkomensgroepen. Het volgende overzicht geeft hierover informatie; de cijfers moeten als een benadering worden gezien.

Belastingplichtigen met de top van het belastbare inkomen in de huidige	Bijdrage in de budgettaire opbrengst
17 %-schijf	5 mln.
26 %-schijf	50 mln.
32 %-schijf	190 mln.
40 %-schijf	100 mln.
50 %-schijf	90 mln.
59 %-schijf	50 mln.
64 %-schijf	30 mln.
67 %-schijf	30 mln.
70 %-schijf	20 mln.
72 %-schijf	15 mln.
	<hr/> 580 mln.

De vraag van deze leden of bij eventuele wijziging van de voorgestelde tariefmaatregel c.q. vervanging door een anderssoortige dekkingsmaatregel wordt overwogen deze te doen plaatsvinden in de sfeer van de vermogensbelasting beantwoorden wij ontkennend. Een binnen aanvaardbare grenzen blijvende verhoging van de vermogensbelasting voor vermogens boven f 400 000, welke grens deze leden in dit verband als voorbeeld noemen, zou onvoldoende opleveren om eenzelfde budgettaire opbrengst van f 580 mln. te verkrijgen. Het aantal belastingplichtigen met een omvangrijk vermogen is daarvoor te gering.

De leden van de C.P.N.-fractie vragen vervolgens aan te geven welke opbrengst resulteert indien de tijdelijke verzwaring zou aanvangen bij een belastbaar inkomen van f 50 000. Technisch is een verhoging die aanvangt bij een voor alle tariefgroepen gelijk belastbaar inkomen moeilijk te realiseren omdat de belastingvrije sommen per tariefgroep verschillen. Zou de tijdelijke maatregel van toepassing zijn vanaf de huidige 50 %-schijf dan ondervinden belastingplichtigen in tariefgroep 4 een verzwaring vanaf een belastbaar inkomen van f 54 568. Voor belastingplichtigen in de andere tariefgroepen vangt de verzwaring dan aan bij een lager belastbaar inkomen (f 44 401 in tariefgroep 1). De budgettaire opbrengst zou in dat geval op transactiebasis f 110 mln. bedragen.

Wij hebben kennis genomen van de teleurstelling van de leden van de R.P.F.-fractie over het voorstel tot een tariefmaatregel.

De leden van de R.P.F.-fractie vragen om een reactie op becijferingen in Elseviers Magazine die erop zouden wijzen dat van een modaal inkomen minder kan overblijven dan van een minimuminkomen.

Het probleem dat hier aangevoerd wordt is niet onbelangrijk. In feite gaat het om de tertiaire inkomensverdeling. Anders dan in de standaard-«koopkrachtplaatjes» worden in de door de MHP uitgevoerde berekeningen ook de gevolgen meegenomen van verschillen in woonlasten en in kosten voor studerende kinderen. Het is inderdaad niet uitgesloten dat in sommige gevallen een modale werknemer qua «vrij besteedbaar inkomen» minder overhoudt dan een minimumloner. Hierbij dient dan echter tenminste de kanttekening te worden geplaatst dat de modale werknemer bij een hogere huur c.q. het bezit van een eigen huis doorgaans in een betere huisvestingssituatie zal verkeren. In geval van een eigen woning – en dat is het geval waarin de modale werknemer slechter af zou zijn dan de minimumloner – is bovendien vermogensvorming verondersteld, in tegenstelling tot de minimumloner die een huis huurt. Een soortgelijke nevenwerking treedt op bij de kosten voor studerende kinderen. De kosten van een minimumloner zijn dan weliswaar lager als gevolg van het feit dat een maximale beurs wordt verkregen, maar het kind zal later een niet onaanzienlijke studieschuld moeten terugbetalen. De conclusie kan slechts zijn dat ook bij de beoordeling van inkomensposities vanuit het gezichtspunt van de tertiaire inkomensverdeling tal van factoren in ogenschouw dienen te worden genomen.

Het verheugt ons dat de G.P.V.-fractie zich niet wil verzetten tegen de tariefmaatregel, gelet op de moeilijke financiële positie van het Rijk. Op de vormgeving van de maatregel zijn wij elders in deze nota reeds ingegaan.

Het lid van de G.P.V.-fractie vraagt naar de inkomenspolitieke en budgettaire effecten indien de voorgestelde tariefwijziging zodanig zou worden gewijzigd dat in plaats van de verhoging van het 40 %- en/of het 59 %-tarief met één procentpunt de tariefpercentages van één of meer van de daar onder gelegen schijven met één procentpunt zouden worden verhoogd. Door een dergelijke aanpassing zou een groter deel van de lastenverzwaring gaan drukken op belastingplichtigen met een inkomen tussen het minimumniveau en 2× modaal. Het budgettaire effect van 1 procentpunt tariefmutatie van de genoemde schijven is op transactiebasis voor het gehele jaar 1983 als volgt:

26%-schijf	250 mln.
32%-schijf	270 mln.
40%-schijf	85 mln.
59%-schijf	35 mln.

Hieruit kunnen de gevolgen van diverse verschuivingen worden afgeleid.

Naar ons is gebleken moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat dit wetsontwerp pas op 31 maart a.s. het Staatsblad zal bereiken. In dat geval zou inwerkingtreding met ingang van de tweede dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad een ingangsdatum ná 1 april betekenen. In verband hiermee is bij deze nota een nota van wijziging gevoegd op grond waarvan 1 april 1983 als ingangsdatum wordt voorgesteld.

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding

De Staatssecretaris van Financiën,
H. E. Koning